

## Протокол № 1

### засідання робочої групи з питань захисту професійної діяльності журналістів та свободи слова

04.12.2018

м. Одеса,  
проспект Шевченка, 4,  
каб. 632, 14.00-15.30

**Головував:** заступник голови обласної державної адміністрації Свічинський В.С., голова робочої групи.

**Присутні:** члени робочої групи та учасники засідання (за окремим списком).

На засіданні присутні 14 осіб відповідно до списку:

№ з/п	ПІБ	Посада
1.	Свічинський Віталій Сергійович	заступник голови обласної державної адміністрації, голова робочої групи
2.	Сенча Сергій Анатолійович	тимчасово виконуючий обов'язки начальника управління комунікацій та інформаційної політики обласної державної адміністрації, заступник голови робочої групи
3.	Полторак Ольга Миколаївна	завідувач сектору взаємодії із засобами масової інформації управління комунікацій та інформаційної політики обласної державної адміністрації, заступник голови робочої групи
4.	Попик Анастасія Сергіївна	головний спеціаліст відділу інформаційної діяльності та безпеки управління комунікацій та інформаційної політики обласної державної адміністрації, секретар робочої групи
5.	Болган Валерій Сергійович	головний редактор видання «ІзбірКом», член робочої групи
6.	Готко Сергій Миколайович	директор Департаменту з питань цивільного захисту, оборонної роботи та взаємодії з правоохоронними органами обласної державної адміністрації, член робочої групи
7.	Колцун Дмитро Леонтійович	головний редактор газети «Все буде 4.5.0», член робочої групи
8.	Моргун Максим Сергійович	співробітник управління Служби безпеки України в Одеській області, член робочої групи

9.	Сіра Ольга Іванівна	заступник редактора газети «Чорноморські новини», член робочої групи
10.	Тютюкін Вадим Юрійович	директор інформаційного агентства «Odessa-online», член робочої групи
11.	Филипенко Артем Олександрович	директор інформаційного агентства «Контекст – Причорномор'є», член робочої групи
12.	Шевчук Іван Миколайович	виконуючий обов'язки головного редактора газети «Одеські вісті», член робочої групи
Взяли участь:		
13.	Кобильніков Олексій Борисович	депутат Одеської обласної ради VII скликання
14.	Работін Юрій Анатолійович	голова-секретар Одеської обласної організації Національної спілки журналістів України

### Порядок денний:

1. Вступне слово голови робочої групи.

**Свічинський Віталій Сергійович** – заступник голови обласної державної адміністрації (питання соціальної сфери та суспільної комунікації), голова робочої групи

*(регламент до 5 хвилин)*

2. Розгляд питань щодо перешкоджання професійній діяльності представників засобів масової інформації в Одеській області.

**Форосяк Руслан Миронович** – провідний консультант Головного управління Національної поліції в Одеській області, член робочої групи

*(регламент до 15 хвилин)*

3. Гібридні загрози інформаційній безпеці півдня Одеської області.

**Филипенко Артем Олександрович** – директор інформаційного агентства «Контекст – Причорномор'є», член робочої групи

*(регламент до 15 хвилин)*

4. Різне.

### Розгляд питань порядку денного:

1. По першому питанню порядку денного.

Вступне слово голови робочої групи.

**СЛУХАЛИ: Свічинського В.С.**, який акцентував увагу присутніх на необхідності ретельного і всебічного розгляду питань, пов'язаних із захистом професійної діяльності журналістів та свободи слова, та наголосив, що боротьба з порушенням законних прав представників засобів масової інформації (далі – ЗМІ) є складовою частиною демократичних перетворень, які забезпечують кожній особі можливість бути самостійним суб'єктом

суспільного життя. Тому держава зобов'язана забезпечити реалізацію і захист зазначених прав.

### **ВІРШИЛИ:**

1. Інформацію взяти до уваги.

### **2. По другому питанню порядку денного.**

Розгляд питань щодо перешкоджання професійній діяльності представників засобів масової інформації в Одеській області.

### **ВИСТУПИЛИ:**

**Сенча С.А.** зачитав пропозиції відсутнього доповідача з другого питання порядку денного Форостяка Р.М., який не має можливості взяти участь у засіданні робочої групи, стосовно включення до порядку денного чергового засідання робочої групи питань щодо організації діяльності робочої групи, ситуації по зареєстрованим випадкам перешкоджання професійній діяльності журналістів в Одеській області, профілактичної роботи із запобігання випадкам перешкоджання професійній діяльності журналістів, ефективного та належного реагування правоохоронних органів на правопорушення, в яких є ознаки перешкоджання професійній діяльності представників ЗМІ.

**Свічинський В.С.** запропонував врахувати зазначені пропозиції під час формування порядку денного наступного засідання робочої групи.

**Кобильніков О.Б.** запропонував включити до складу робочої групи представника постійної комісії з питань прав людини, свободи слова та інформації Одеської обласної ради.

**Работін Ю.А.** запропонував включити до складу робочої групи представника Одеської обласної організації Національної спілки журналістів України. Також наголосив на необхідності присутності на наступному засіданні прокурора Одеської області Жученко О.Д., начальника Головного управління Національної поліції в Одеській області Головіна Д.В. та провідного консультанта Головного управління Національної поліції в Одеській області Форостяка Р.М.

**Сіра О.І.** запропонувала, щоб Форостяк Р.М. на наступне засідання зробив доповідь по кожній конкретній справі щодо перешкоджання діяльності журналістів.

**Кобильніков О.Б.** наголосив, що процес слідства щодо порушення прав журналістів в Одеській області затягується поліцією.

**Болган В.С.** запропонував, щоб поліція відкрила реєстр справ щодо порушення прав представників ЗМІ. Зауважив, що поліція при розгляді справ посилається тільки на ст. 171 Кримінального кодексу України, а інші статті з перешкоджання діяльності журналістів залишаються поза увагою правоохоронних органів. Додатково запропонував запросити на наступне засідання представників прокуратури та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Одеській області.

**Колцун Д.Л.** запропонував запросити начальника слідчого управління Головного управління Національної поліції в Одеській області з метою

надання роз'яснень щодо класифікації вчинених протиправних дій проти журналістів.

**Работін Ю.А.** звернув увагу на те, що за 27 років незалежності України близько 80 журналістів загинули, але жодна карна справа не закрита. Запропонував запросити на засідання постраждалих журналістів.

**Свiчинський В.С.** зауважив, що потрібно робити все можливе, щоб злочини проти журналістів не повторювалися, для цього необхідно проводити відповідні слідчі дії, відкривати карні справи та проводити певну профілактичну роботу задля захисту діяльності журналістів.

#### **ВІРШИЛИ:**

1. Інформацію взяти до уваги.

2. Управлінню комунікацій та інформаційної політики обласної державної адміністрації включити до складу робочої групи представника постійної комісії з питань прав людини, свободи слова та інформації Одеської обласної ради.

3. Головному управлінню Національної поліції в Одеській області поінформувати на наступному засіданні про хід розслідування по відкритим кримінальним провадженням щодо перешкоджання діяльності журналістів з урахуванням результатів вже проведених експертиз.

#### **3. По третьому питанню порядку денного.**

Гібридні загрози інформаційній безпеці півдня Одеської області.

**СЛУХАЛИ: Филипенка А.О.,** який повідомив, що розвиток засобів комунікацій істотно підвищив роль інформаційної складової в сучасних війнах. На сьогоднішній день Росія веде проти України тотальну інформаційну війну, яка націлена як всередину країни, так і за її межі.

Разом з тим, Південь України (в першу чергу Одеська, Миколаївська, Херсонська області) має свою специфіку, яка визначає методи інформаційної війни, цільову аудиторію, на яку орієнтуються російські пропагандисти.

Істотну роль відіграє історико-культурна особливість зазначеного регіону, що є основою для формування ідеологічних кліше і їх культивування російською пропагандою. Складна історія цього регіону і багатонаціональний склад створюють сприятливі умови для російської пропаганди.

Прикордонне розташування Одеської області є однією із сприятливих умов для Російської Федерації. З одного боку, регіон межує з Румунією та з двома проблемними регіонами Республіки Молдова: невизнаною Придністровською Молдавською республікою (ПМР), яка де-факто є територією, окупованою Росією, і Автономним територіальним утворенням (АТУ) Гагаузія. В обох регіонах, як відомо, сильні проросійські настрої. Крім того, наявність на території ПМР російського військового контингенту відноситься до числа актуальних військових загроз для України.

Протягом останніх кілька років до початку російської агресії деякими телеканалами велася відверта антидержавна і антиукраїнська кампанія. Разом з тим, не припиняються спроби розгойдати ситуацію в регіоні за допомогою інформаційних атак.

Одним із засобів впливу є терористичні акти проти патріотичних організацій, об'єктів інфраструктури; моделювання або створення фейкових новин; розпалювання міжнаціональної та міжконфесійної ворожнечі серед громадян; спроба спровокувати бессарабський сепаратизм; розкручування ідеї створення в Одесі «порто-франко» в якості варіанту сепаратизму; формування «румунофобії»; формування негативного образу України серед громадян Республіки Молдова. Окреме місце в російській міфології займають події в Одесі 2 травня 2014 року.

Таким чином, сьогодні в інформаційній війні на Півдні України Росія застосовує широкий арсенал засобів, спрямованих на дезорганізацію українського суспільства, розпалювання соціальної, національної та конфесійної ворожнечі. Держава може протистояти цій війні обмеженим арсеналом засобів, в першу чергу, блокуванням Інтернет-ресурсів і трансляції телевізійних каналів. Однак, шляхом заборон можна вирішити проблему лише частково. Країні необхідна активна інформаційна політика, спрямована на формування в суспільстві адекватного сприйняття минулого і сьогодення українського народу, формування бачення майбутнього країни.

Також є сенс налагодити співпрацю між ЗМІ, медіаекспертами та органами державної влади з метою підвищення медіаграмотності населення.

### **ВИСТУПИЛИ:**

**Свічинський С.В.** звернувся до членів робочої групи, чи мають вони запитання до доповідача.

**Тютюкін В.Ю.** зауважив, що близько 20% території не охоплено національним цифровим мовленням, особливо це стосується прикордонних територій з Молдовою. Запитав, наскільки це серйозна проблема. Чи відомо керівництву обласної державної адміністрації про зазначену проблему та чи вживаються заходи щодо її вирішення.

**Филипенко А.О.** відповів, що заявлена проблема серйозна. У прикордонних районах Одеської області антени спрямовані у бік Придністров'я, відповідно населення отримує інформацію з російських джерел інформації та перебуває під впливом пропаганди. Зауважив, що існує проблема мовного бар'єру у прикордонних районах та запропонував створення спільних проєктів, можливо навіть російською мовою, задля спротиву російській пропаганді.

**Свічинський В.С.** наголосив, що керівництву обласної державної адміністрації відомо про проблему охоплення цифровим мовленням території Одеської області. Зауважив, що разом з Сенчею С.А. 23 листопада 2018 року у м. Києві взяв участь у засіданні Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики щодо ситуації з інформаційною безпекою у прикордонних з Російською Федерацією та Республікою Білорусь областях України після відключення наземного ефірного аналогового телевізійного мовлення. Також звернув увагу на те, що розробляється певний комплекс заходів, які дозволять покрити більшу частину прикордонних територій українським телевізійним мовленням та протидіяти російській інформаційній агресії.

**Сенча С.А.** відповів, що питання телевізійного покриття перебуває на постійному контролі органів виконавчої влади. Звернув увагу на те, що цифрове мовлення не покрило всю територію Одеської області. В регіональному мультиплексі, включаючи телеканали національних меншин, працюють 8 каналів, що транслює державний Концерн РРТ та покриває 95 % області. На сьогоднішній день 9-й телеканал отримує ліцензію та 7 стоять на черзі. Ліцензія на 32 телеканали загальнонаціонального рівня належить ТОВ «Зеонбуд». Компанія декларує, що покрито 32-ма цифровими телеканалами 80 % області, а реально 60-65 %. Тобто існує проблема, по-перше, розширення ліцензії державного Концерну РРТ, по-друге, розширення технічних можливостей ТОВ «Зеонбуд». Зазначив, що питання будуть вирішені.

**Свічинський В.С.** акцентував увагу на тому, що питання демонополізації впливу ТОВ «Зеонбуд» також було порушене на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики.

**Колцун Д.Л.** зазначив, що на півдні Одещини телеканали та газети, що виробляють контент національними мовами, не витримують конкуренції, тому що це обмежена територія користувачів. Запропонував розглянути можливість разом із Спілкою журналістів України на рівні області прийняти програму задля допомоги ЗМІ зазначеної категорії з метою висвітлення ними офіційної позиції органів виконавчої влади. На законодавчому рівні нормативні можливості існують, на обласному рівні такі програми можливі через конкурс проектів інститутів громадянського суспільства.

**Свічинський В.С.** відповів, що облдержадміністрацією проводився конкурс проектів інститутів громадянського суспільства. Наголосив, що потрібно надалі рухатися у напрямку виявлення найкращих та підтримувати інформаційні видання, що надають якісний контент та допомагають у реалізації інформаційної безпеки держави.

**Работін Ю.А.** наголосив, що до 1 січня 2019 року має завершитися процес роздержавлення ЗМІ. Тому потрібно, щоб обласна державна адміністрація та обласна рада передбачили у бюджеті додаткове фінансування газет задля висвітлення діяльності органів влади.

**Свічинський В.С.** відповів, що сенс роздержавлення полягає у тому, щоб держава не фінансувала ЗМІ. Якщо держава їх фінансує, то відповідно вона формує контент. ЗМІ мають стати незалежними. Якщо конкретний ЗМІ не витримає конкуренцію на загальнонаціональному, регіональному ринку, значить це вибір споживача.

**Колцун Д.Л.** зазначив, що мова іде не про надання коштів ЗМІ, а про конкретні проекти, певні програми, що направлені на роз'яснення позиції органів державної влади.

**Полторак О.М.** додала, що управлінням культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини обласної державної адміністрації розроблено програму щодо підтримки засобів масової інформації та книговидавництва, що затверджена рішенням Одеської обласної ради. Саме видання національних меншин підтримуються до кінця 2019 року. Питання подальшої підтримки ЗМІ буде вирішуватися у 2019 році при плануванні обласного бюджету на наступні роки.

**Свічинський В.С.** підкреслив, що органи місцевого самоврядування мають право підтримувати будь-які інформаційні видання. Час змінюється, тому ЗМІ потрібно навчитися власному бюджетуванню, бути на ринку, в тренді. Тільки тоді питання зникнення ЗМІ буде менш імовірним. Безумовно, є наукові видання та ті, які потрібно обов'язково підтримувати. Це буде вирішуватися органами місцевого самоврядування.

**Сіра О.І.** наголосила, що з точки зору представника друкованого ЗМІ перепоною для популярності та збільшення тиражів є діяльність «Укрпошти». Є загроза, що в Україні всі друковані ЗМІ припинять своє існування. Неодноразово зверталися представники друкованих видань та Спілки журналістів України до Кабінету Міністрів України, Президента України щодо дій державного підприємства «Укрпошта», спрямованих проти ЗМІ. По-перше, доставка незадовільна, по-друге, ціни на послуги декілька разів за рік підвищуються, по-третє, якість послуг погіршується з кожним днем. Це серйозний виклик для інформаційної безпеки держави.

**Болган В.С.** висловив зауваження з приводу профілактики недопусків та перешкоджанню доступу до публічної інформації, що спостерігаються в Одесі та Одеській області. Задля недопущення подібних фактів потрібна якісна та кількісна реакція з боку не тільки правоохоронних органів, а й організацій представників ЗМІ, Спілки журналістів України в Одеській області. Спілка журналістів України не реагує на випадки порушення прав журналістів. Також наявний факт, що деякі органи місцевого самоврядування свідомо не допускають журналістів на засідання та прописують зазначене у регламентах (Одеса, Чорноморськ, Білгород-Дністровський, Кілія). Гостро стоїть питання псевдожурналістів та отримання ними посвідчень, що впливає на загальну довіру до ЗМІ. Наголосив, що проблему потрібно вирішувати на місцевому рівні створенням певного реєстру, який буде ще одним рівнем захисту журналістів. Запропонував запрошувати на засідання журналістів, що за період між засіданнями потрапили під факти перешкоджання діяльності. Таким чином, відбудеться реагування на конкретні ситуації. Звернув увагу, що на місяць від 3 до 7 журналістів попадають під різноманітні утиски, не враховуючи недопуски до публічної інформації, ненадання відповідей на запити. Наголосив на проблемі впровадження медіаграмотності. Зауважив, що тренінги було проведено лише в трьох містах області. КЗВО «Одеська Академія неперервної освіти Одеської обласної ради» не зацікавлений впроваджувати експеримент з медіаграмотності, натомість інформує, що вже проведено навчання для 1000 вчителів області, які будуть викладати медіаграмотність. Якщо даний експеримент буде найближчим часом впроваджено як факультатив, потрібно мати спеціалістів. Окрім того, неможливо потрапити журналістам на засідання постійної комісії з питань прав людини, свободи слова та інформації обласної ради у зв'язку з несвоєчасним оприлюдненням анонсів засідань. Комісія засідала у поточному році п'ять разів, але жодного разу не було запрошено представників незалежних ЗМІ. Розгляд питань щодо захисту професійної діяльності журналістів та свободи слова на засіданнях зазначеної комісії протягом року не відбувався. Запропонував вчасно оприлюднювати анонси засідань комісії та планувати розгляд на них питань захисту діяльності журналістів.

**Тютюкін В.Ю.** наголосив, що в умовах величезної кількості посвідчень журналістів, різноманітних представників ЗМІ потрібно визначитися, яких саме журналістів необхідно захищати та запрошувати на засідання робочої групи: тих, хто присвятив життя журналістиці, чи тих, хто користується можливостями професії.

**Свічинський В.С.** відповів, що вирішення проблеми лежить не тільки в площині державного регулювання. Зауважив, що доречно створити у журналістському колі експертне середовище чи певний ресурс з метою виявлення псевдожурналістів. Висловив бажання бачити на засіданнях робочої групи більшу кількість представників ЗМІ.

**Сіра О.І.** акцентувала увагу на тому, що з 2002 року спільно зі Спілкою журналістів України та представниками ОБСЄ ведуться напрацювання щодо створення єдиної національної медіакарти журналіста.

**Болган В.С.** зауважив, що в Одеській області існує приблизно 150 онлайн-видань, які ніяк не зареєстровані та можуть публікувати все, що завгодно. При цьому закон про онлайн-видання не прийнятий. Також, в області зареєстровано 2600 журналістів, а за оцінками експертів їх кількість сягає 5-6 тис. осіб.

**Тютюкін В.Ю.** наголосив, що масова реєстрація журналістів відбувалася з метою отримання зброї і нині це становить проблему.

**Свічинський В.С.** підкреслив, що підтримує створення певного онлайн-майданчику для виявлення у швидкому режимі фейковості новин.

**Болган В.С.** відповів, що існує подібний майданчик для визначення правдивості новин.

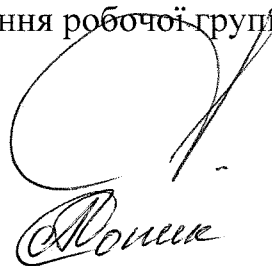
**Свічинський В.С.** підвів підсумки наради та запропонував працювати системно, ретельно напрацьовувати матеріал задля забезпечення якісної роботи робочої групи.

#### **ВІРШИЛИ:**

1. Інформацію взяти до уваги.
2. Провести наступне засідання робочої групи через 2 місяці.

Голова комісії

Секретар засідання



В.С. Свічинський

А.С. Попик

